

De flesta träd i kommunerna tas ned på grund av risk så att de inte ska skada egendom som på bilden.

I denna fjärde artikel om

"SLU:s stora enkät för kommunal skötsel av grönområden och träd" tittar vi närmare på varför svenska kommuner sågar ned träd. Genom att förstå varför kommuner väljer att ta ned träd går det också att planera verksamheten för att försöka motverka dessa faktorer eller öka kunskapen kring kritiska moment.

Vad får kommuner att ta ned träd?

Vår nationella enkät dokumenterade att den vanligaste anledningen till nedtagning av träd är bristande vitalitet eller att trädet dött. Detta kan låta som en självklarhet, men det är intressant ur ett planerings- och skötselperspektiv att kunna förstå varför trädet hade en bristande vitalitet eller dog.

Att träd dör är självklart något naturligt, men det finns vissa faktorer som påskyndar detta och det är just dessa som är viktiga att följa inom förvaltningen. På så sätt kan lämpliga åtgärder testas för att minska de negativa faktorernas inverkan.

Några vanliga faktorer till att nyplanterade träd dör är:

- Bristande bevattning.
- Skador på grund av gräsklippare, trimmer eller bortglömd uppbinding.
- Bristande kvalitet på växtmaterialet.

När det sedan gäller etablerade stadsträd är vanliga faktorer:

- Felaktigt trädval i förhållande till ståndorten.
- Felaktigt konstruerade växtbäddar.
- Skador vid byggnation eller grävning.
- Sjukdomar.

PÅ GRUND AV RISK

Under kategorin – Vanlig anledning till att träd tas ned – har 91 kommuner svarat: På grund av risk. Risk är även den vanligaste anledningen till att trädinventeringar genomförs i Sverige och Danmark. Detta skiljer sig därmed från exempelvis USA där det oftare handlar om att få en överblick över trädarterna och de ekosystemtjänster som träden bidrar med.

En vanlig beskrivning av risk är att det är en sammanvägning av sannolikheten för att en ogynnsam händelse inträffar och konsekvensen av att denna händelse inträffar. Sannolikheten att något inträffar beror bland annat på trädets status och omgivande faktorer, till exempel vind. Konsekvenserna av en händelse, till exempel att en gren faller, är större om det finns byggnader eller personer i närheten av trädet. Risken blir följaktligen mindre om trädet står i en del av ett område som sällan eller aldrig besöks. Konsekvenserna blir även olika beroende på om det är smågrenar eller hela stammar som riskerar att falla.

OKUNSKAPEN ÄR STOR

Frågan om risk är mycket laddad och det finns även ett stort tryck på många förvaltare att just minska riskerna som träd kan utgöra på personer eller egendom. Det finns däremot en stor okunskap kring vad som krävs för att träd ska utgöra en risk.

Under 2013–2014 publicerades därför en serie om just riskträd i Tidskriften Landskap och dessutom har frågan om risk berörts i efterkommande nummer där bland annat olika typer av arborister beskrivits. Med detta sagt finns det nog en möjlighet att en del av de träd som tas ned på grund av risk inte hade behövt tas ned om kommunerna hade tydliga beskrivningar kring hur de arbetar med risk och vilka faktorer som behöver uppfyllas innan ett träd tas ned.

MÄTNING AV RISKNIVÅ

För att underlätta upphandlingar kring riskbedömning finns det i huvudsak två olika metoder som används i Sverige: TRAQ, Tree risk assessment qualification och QTRA, Quantified Tree Risk Assessment. Båda har som mål att på olika sätt möjliggöra att risk mäts och kommuniceras till beställaren.

TRAQ bygger på en kvalitativ metod där risk uttrycks som låg till mycket hög, extrem, risk, medans QTRA är kvantitativ där risk beräknas som en sannolikhet, vilket sedan kommuniceras som brett acceptabel till oacceptabel. TRAQ fokuserar även mer på trädet och bedömning av dess benägenhet att tappa grenar med mera. QTRA fokuserar istället mer på platsen runt om trädet, det vill säga hur stor är sannolikheten att någon skadas om något skulle hända med trädet.

STORMSKADOR

Resultat från enkäten visar något oväntat att stormskador är en relativt vanlig orsak till att träd tas ned. Detta

Trots att trädet var i dåligt skick redan 2013 tog det till 2016 innan trädet var i princip dött. År 2017 togs trädet bort.

Kompakterad mark som inte släpper igenom vattnet kan vara en orsak till att nyplanterade buskar och träd dör.

Stormskador är en ganska vanlig orsak till att träd tas ned.

kan framöver vara en orsak till nedtagning som kan komma att öka i och med framtida klimatförändringar.

Ser vi internationellt är stormskador en vanlig anledning till att träd måste tas bort och vissa förvaltningar i exempelvis USA har även börjat följa detta noggrannare för att på så sätt kunna få ökade anslag efter just större stormar. •

Bortglömd uppbinding är en faktor som påskyndar att träd dör i förtid.

Svaren från frågan "Vilken är den vanligaste anledningen till nedtagningen av stadsträd på allmän platsmark?"

Svaren är redovisade som antalet kommuner som angav om anledningen var Mycket ovanlig till Mycket vanlig.

Anledning	Mycket ovanligt	Ovanligt	Vanligt	Mycket vanligt
A) Begäran från allmänheten	32	57	47	10
B) Bristande skötsel	48	72	14	2
C) Bristande vitalitet eller att trädet dött	4	22	79	43
D) Fel provenienser	77	50	3	0
E) På grund av byggnation	20	57	55	8
F) På grund av risk	5	29	91	21
G) Sjukdomar	20	49	55	19
H) Skador på infrastruktur	35	78	28	1
I) Stormskador	16	57	57	18
J) Trafikskador	59	66	17	1
K) Övrigt	17	23	3	0

Johan Östberg

Björn Wiström

Thomas B. Randrup

Johan Östberg - landskapsingenjör och doktor i landskapsplanering. Han arbetar både som konsult med eget företag och som forskare vid Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning vid SLU, Alnarp.

Björn Wiström - landskapsarkitekt och doktor i landskapsplanering. Han arbetar som forskare med fokus på skötsel och design av tätortsnära skog och natur vid Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning vid SLU, Alnarp.

Thomas B. Randrup - landskapsarkitekt och han arbetar som forskningskoordinator vid Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning vid SLU och som professor vid Norges Miljö och Biovetenskapliga Universitet i Oslo.